

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt LVI. Hominis esse vitium, si cadat; meritum si vincat. Quod in pluribus exemplis demonstratur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

indigni sunt diuini luminis gratia, sed etiam ad illud suscipiendum se inidoneos reddunt. Quis ergo diuinæ bonitati calumniam inferat, si tales sunt non modo tentari, sed etiam superari? ut tentarentur, metuerunt; digni fuerunt, ut superarentur. Patiantur suas ipsi tenebras, neque cælesti igne molliantur, qui in intellectu lumini cæcitatem, in voluntate & affectu, motui diuino duritiem & obstinationem prætulere. Parcitis sagittis jaculator, cum eas videt in saxum incidisse, vnde reuertitur, eosque libentius dirigit, ubi sentit locum esse penetrandi.

CAPVT LVI.

Hominis esse vitium, si cadat; meritum, si vincat. Quod in pluribus exemplis demonstratur.

 Vitoricas, galeasque, aut clypeos fabricant, plumbeorum glandium iaculatione ea probant, eorumque experiuntur firmitatem. Arma, quæ globum sustinent, probata; quæ admittunt, inidonea censentur & mala. Quo experimento arma non fiunt, sed ostenduntur dumtaxat esse mala; nam si bona probaque fuissent, ictum innoxia sustinissent. Ad eundem modum tentatio, plerumque hominem non efficit improbum, sed qualis sit, manifestat. Malè compacta nauis etiam leui tempestate soluitur; rupes decumanis quoque fluctibus, sine damno, quatuntur. Illud discrimen Seruator indicauit exemplo sapientis, domum suam supra petram adificantis; & stulti adificantis super arenam. Iisdem pluuijs, iisdem fluminibus, iisdem ventis vtraque concutiebat: domus sapientis stetit, stulti collapsa est. Quis in causa fuit, ut collaberetur? an venti? an flumina? an pluuiæ? nequaquam. Alioquin enim etiam domus sapientis corruisset. Causa igitur fuit, arena, in qua domum suam stultus adificator malè fundauit: non cecidisset, si fundamentum firmum posuisset. Ex quo, ut Cassianus colligit, satis apparet, domum, aut conscientiam stulti non corruisse, propterea quòd à tentationibus essent concussæ, quas pluuiæ, flumina, & venti significant: cum sapientis domus eisdem concussa non corruerit. Causa igitur fuit, quòd fundamenta illius domus

I.

Math. 7. 24.

Cassian. Collat. 18. c. 13.

H h h

non

non essent firma: quia stultus fundauit super arenam, qui prouidere debuisset, inde illi periculum imminere. Itaque non hinc à stulto sapiens, neque iustus à peccatore discriminatur, quòd vnus tentetur, alter non tentetur; sed quòd sapiens etiam magnis tentationibus non vincatur, inde fit, quia bene est in virtutibus fundatus: quòd autem stultus superetur subinde etiam à leuibus tentationibus; idcirco contingit, quia debile posuit fundamentum, & cadere assuevit, neque diuinæ voluit gratia cooperari, more Deum amantium. Hoc est, quod Christus do-

Matth. 24. 40. cuit, quando dixit: *Duo erunt in agro: vnus assumetur, & vnus relinquetur: dua molentes in mola; vna assumetur, & vna relinquetur.*

Luc. 17. 34. *tur; itemq; apud Lucam: Duo erunt in lecto vno: vnus assumetur, alter relinquetur.* Quibus tribus hominum generibus Remigius, tres hominum status intelligit, Matrimonij scilicet, Continentiæ & Prælationis, qui etiam alibi per Iob, Danielem, & Noë significantur. In his omnibus statibus tentationes sunt, quibus fortiter superatis, alij, in cælesti gloria, coronabuntur; alij victi in æternas flammis proiecentur. Quid igitur causæ est, vt iisdem tentationibus pulsati alij superent, alij superentur? Non Deus, qui succurrit omnibus sufficienter, & omnes homines vult saluos fieri; sed ipsi homines, qui malis opera actionesq; suas superædificant fundamentis. Exemplis veritatem hanc illustremus.

II.
Gen. 4. 5.

Duo erant in agro, iisdem progenitoribus nati, Cain & Abel; vnus assumptus est, & alter relictus. Quia disparia fuere vtriusque fundamenta. Cain erat ambitiosus, & non tam honorare Deum volebat, quàm à Deo ipse honorari. Cupiebat enim, vt Deus ad sua munerera respiceret, iisque cælesti igne assumptis, ostenderet, sibi eius sacrificium gratum exitisse. Quod quia non Caino, sed Abeli fecit Deus, Cain inuidiâ conflagrauit. Aliud fundamentum erat Abelis, illi enim erat animus & pura simplexque voluntas vni Deo placendi, eique præstantissima quæque, quæ possidebat, sacrificandi. Cur non & Cain oues obtulit? cur non & ille agnos victimauit? Certè habuit, sed *malè dimisit*, cum Conditori suo deteriora dedit, optimis sibi reseruatis. Non fuerunt igitur in conspectu Dei accepta, tam
ingra-

ingratâ & avarâ manu, immò & tam ambitioso animo porrecta. Quis in culpa fuit? Nonnè ipse Cain, qui utique idem, quod Abel, facere potuisset? & sanè etiam debuisset. Alterum patrum fratrum aspice Esau & Iacob; illum *DEVS odio habuit*, hunc dilexit; erant hi duo in vna mola molentes lentem, vnus assumebatur, alter relinquebatur: quia diuersa vtrique mens, diuersum erat fundamentum. Esau sibi in fundamentum posuit amorem proprium, & sensum carnis. Nam, vt gulæ suæ indulgeret, vendidit jus primogenituræ. Iacob electus fuit, quia domum posuit supra petram, fiducia enim in *DEVM* innixus, ad diuinam opem, in omni sua tribulatione, per orationem, confugiebat. Nonnè idem facere poterat Esau? Sed præualuit in eo voluptas; quia alia illi fuit voluntas: sensum quærebat, *DEVM* perdebat: Iacob autem cibum perdidit, *DEVM* inuenit, nec pluris fecit lentem, quàm benedictionem. Imagines erant hi duo fratres piorum, & impiorum. Quantillam voluptatulam accipiunt impij, & vendunt cælum! *DEVM* ipsum Iudas vendidit triginta argenteis. At, qui diuina sapiunt, nec totum quidem Mundum acciperent, vt *DEVM* vel leuissimè offenderent, immò, ne offendant, totum mundum relinquunt.

Rom. 9. 13.

Gen. 27. 30.

Considera & alios fratres. Cham, nudatum in patrem cùm incidisset, quod tegere debuisset, nuntiauit duobus fratribus suis foras. At verò Sem & Iapheth pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum, operuerunt verenda patris sui, faciesq; eorum auersa erant, & patris virilia non viderunt. Nonnè idem facere vel hi, quod Cham; vel Cham, quod hi, potuissent? Sed in illo erat maligna voluntas, in his amor honestatis. Meritò igitur euigilans Noë ex vino, cùm didicisset, qua fecerat ei filius suus minor, ait: *Maledictus Chanaan, seruus seruorum erit fratribus suis. Dixitq;: Benedictus Dominus Deus Sem. fit Chanaan seruus eius. Dilatet Deus Iapheth, & habitet in tabernaculis Sem, sitq; Chanaan seruus eius.* Ad eundem modum Deus maledicit maledictionem merentibus, & benedictione dignis benedicit. Penes quem fuit, vt Cham maledictionem mereretur? nonnè penes ipsum, quem ad impudentissimum aspectum, non utique *DEVS*, sed sua petulans impietas adegit?

III.

Gen. 9. 25.

IV.
Ruth, 1. 8.

Vis alias duas animas molentes in mola videre, quarum vna assumpta, altera relicta fuit? intueri Orpham, & Ruth eius vel sociam, vel sororem. Neque enim in vna modò ciuitate, & inter eosdem idololatrias educata, sed etiam, vt quidam, apud Abulensem, volunt, eadem matre nata fuerunt, cum Noëmi ad illas dicat: *Ite in domum matris vestrae*, non matrum vestrarum; quod dicere oportebat, si duas matres habuissent. Haec duae sorores duobus nupserant fratribus ex filiis Israël, filiis Noëmi. Igitur ambae eandem à Deo habuerunt vocationem; ambae sororum suam Noëmi poterant comitari, & adeò veræ religionis legem amplecti: ambae iisdem tentationibus fuerunt agitatae: ambae amor patriæ, ambae parentis affectus, ambae notorum amicorumque familiaritas, ambae Deorum suorum inueteratus cultus domum retrahebat, impediēbatque ne Noëmi sequerentur. Et tamen vtriusque factum, consiliūque fuit planè diuersum. Orpha maior natu, tentationibus succubuit, & ad idola rediuit; Ruth natu minor, tentationibus superior idola deseruit, & triumphauit. Cur id & altera facere non potuisset? Non fecit; in causa fuit, noluisse.

V. Mitto Iosephi innocentiam, & mansuetudinem, fratrumque eius malitiam atque immanitatem. Eodem patre omnes fuere geniti, non tamen eadem virtute præditi, in diuersum abierunt; non quò eos Deus traxit, sed quò liuor & vindicta impulere. In regibus id ipsum ostendo, & quidem primis illis, Saule & Dauide. Corruit domus, non stetit regnum Saulis, non corruit domus, sed stetit regnum Dauidis. Vterque rex, & quidem eiusdem populi, enimuero à Deo vocatus, & imperio vinctus fuit; sed non vterque super eodem fundamento regnum adificauit. Ille, spreta obedientia Deo debita, mantelo quodam religionis, & prætextu sacrificandi, suo iudicio nixus, vt faceret, quod vellet; quod Deus voluit, non fecit. Melius lirasset, si voluntatem potius, quàm boues, obtulisset. David sceptrum stabiluit, quia cor suum secundum cor Dei direxit. Potuisset, & Saul cor suum sic aptare. Sed non erat illi commodum differre victimas; ira more communissimo magnatum non se religioni, sed sibi religionem accommodauit; hoc est, non voluit ipse
Deo,

1. Reg. 15. 23.

DEO, sed DEVM sibi seruire. Quod fundamentum, cum sit futile & peruersum, necesse fuit regnum illius collabi.

Quid? non in eodem agro dumtaxat, sed etiam in vno eodemque templo fuerunt Phariseus & Publicanus, quorum vnus assumptus, alter relictus est. Nam inflatus superbia Phariseus in ventis atque inani gloria ædificauit; eapropter *flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & fuit ruina illius magna.* Excidit enim Phariseus, & omnia illius ieiunia, omnes decimæ, omnes elemosynæ perierunt in superbiæ scopulos allisæ. Quis eas allisit? nonne ipse, cuius oratio, fuit iactatio? & affectus, aliorum contemptus? Publicani autem preces sunt auditæ, quia *oratio humiliantis se penetrat nubes.* Optimum fundamentum fuit humilitas & contemptus sui. Itaque vtrumque contemptus promouit, sed Publicanum contemptus sui, Phariseum contemptus aliorum; illum, vt justificaretur, hunc, vt condemnaretur. Potuisset & Publicanus contemptum hunc in alios, & Phariseus in se ipsum torquere; sed assumptus est Publicanus, qui nixus est veritate; projectus Phariseus, quia cum mille sui ipsius contemnendi causas, non secus atque Publicanus haberet, alios ingenti vanitate contempsit. Numquid non iustum fuit iudicium Omnipotentis?

Sed & Apostolos consideremus. Cecidit Petrus, cecidit Iudas. Ille Christum negauit, hic etiam vendidit. Vterque Apostolus fuit, vtrumque in suum assumpsit Dominus comitatum: vtrique corpus suum in escam, & sanguinem in potum præbuit. Vterque præuariçatus est. Ille fuit negator, iste proditor. Denique vterque suspensus est, ille in cruce, hic in arbore. Sed ille assumptus est de cruce ad cælum, sessurus super vna duodecim sedium, & Mundum totum iudicaturus; iste de arbore raptus est ad Orcum, avaritiæ, furci, prodicionis, ingratiitudinis, desperationisque suæ poenas æternas luiturus. Vnde hæc diuersitas? inter tot rebus pares, quare tam dispar est exitus? Nimirum diuersis fundamentis erant inædificati. Petrus in petra (*petra autem erat Christus, qui respexit Petrum*) Iudas in crumena. Petrus timore peccauit, Iudas cupiditate. Petrus non diu in peccato permansit: Iudas deliberatè deliquit. Nam vix tertia vice Petrus

H h h h ; nega-

VI.

Luc. 18. 10.

Matth. 7. 27.

Eccli. 35. 22.

VII.

Matth. 26. 69.

Matth. 26. 47.

Luc. 22. 61.

- Matth. 16. 74. negauerat, cum continuo gallus cantauit. Et recordatus est Petrus
 uerbi IESV quod dixerat: Prius quam gallus cantet, ter me negabis.
 Et quamuis Petra, mollis tamen erat Petra Petrus. Quando
 enim conuersus Dominus respexit Petrum, statim egressus foras fleuit
 amarè. Impletum est ergo illud: Illuxerunt fulgura eius orbiter-
 ra: vidit, & commota est terra. Montes, sicut cera fluxerunt à facie
 Domini. Admisit namque solem Petrus, & ceræ instar, in la-
 chrymas difflexit; neque enim animo fuit indurato. At Iudas,
 quia diu facinus secum agitauerat, quia dudum iam fur erat,
 quia abierat in concilio impiorum, Iudæorum & Phariseorum,
 quia dux fuit eorum, qui IESV vincula iniecerunt: quia osculo
 Filium hominis tradidit, induruit in scelere, & in saxum muta-
 tus, immò silice durior factus (siquidem è silice Moyses aquam
 eiecit, è Iuda Christus lachrymam vnã elicere non potuit) à
 tanto sole non est colliquefactus. Nam & illum sol respexit, lu-
 mineque tanto perfudit, vt criminis sui immanitatem non igno-
 raret. Audi Matthæum: Tunc videns Iudas, qui eum tradidit, quod
 damnatus esset; pœnitentiã ductus retulit 30. argenteos principibus sa-
 cerdotum & senioribus, dicens: Peccaui, tradens sanguinem iustum.
 Quantum hoc lumen fuit? nonnè peccatũ suum agnouit? non-
 nè pactum retractauit? nonnè noluit, Christum esse damnatum?
 Enimuerò pœnitentiã ductus, etiam de restitutione iniustæ pe-
 cuniæ cogitauit, & retulit 30. argenteos ad eosdem, à quibus,
 iniustè accepit? Quin & in publicam, coram principibus sacer-
 dotum & senioribus, confessionem erupit dicens: Peccaui tradens
 sanguinem iustum? Quanta hæc confessio fuit? Hæc omnia à
 Christo illum clementer respiciente atque illuminante. Sed ille
 lumine non cum Petro in fletum salutarem, non in vitæ emen-
 dationem, verùm in desperationis consilium vsus, proiectis argen-
 teis in templo, recessit: & abiens laqueo se suspendit. Potuisset qui
 cum Petro peccauit, cum eodem veram agerere pœnitentiã:
 non egit, non quia non potuit, sed quia non voluit. Vt non-
 veller, justè permixtus est, immò & nobis vtiliter: Sic enim di-
 scimus iustissima Dei iudicia formidare: & non cum Iuda facere
 imperfectam peccatorum confessionem. Nec enim iste tantum
 peccauit tradens sanguinem iustum, sed etiam murmurator erat.

sed

sed fur erat, & jam dudum harpagando se se ad prodicionem faciendam disponebat.

Eiusmodi diuersitatem etiam in duobus latronibus, qui utrimque Christum in ligno pendentem stipauerunt, luculentum exemplum propositum habemus. In eodem agro nequitiæ, in eadem naui crudelitatis, in eadem homicidij mola deliquerunt. Damnantur ambo: ducuntur cum Christo ad supplicium ambo: ambo suspenduntur: ambo, in ipsa lechi janua, vident, audiuntque Christum Saluatorem; prodigia Solis & Lunæ cernunt ambo; ambo, terra contremiscente, in crucibus suis concutiuntur. Quin & ambo, vt volunt Origenes, Athanasius, Hilarius, Chrysofostomus, alijque multi & magni authores, paulò antè, conuicia coniecerant in Redemptorem. Quàm in omnibus rebus pares dispari morte defuncti sunt? Vnus post conuicia in Christum iactata, patientia, mansuetudine, miraculis motus, credit; alter in infidelitate perstitit; vnus, sarcasmi vice, timorem prædicauit, alter conuiciari perrexit: vnus eodem adhuc die cum Christo fuit in Paradiso, alter de cruce lignea ad igneos cruciatus, & æternos gemitus descendit. Vnde hoc discrimen? Non in Christo, qui medius pendens æquè vni ac alteri vicinus fuit; & eadem miracula vtrique spectanda exhibuit. Sed vnum ferrea & obstinata voluntas perdidit; alter in se descendens dignum se suo supplicio, indignum cruce Christum agnouit. Itaque lucem à diuina sapientia effulgentem acceptauit, eamque secutus Christum, & sua delicta confessus meruit intrare in Paradisum. Quemadmodum & alter meruit in Acheruntem præcipitari, quia diuinum lumen & nutum repudiavit. Itaque cum vterque in mola esset impietatis, rotaque scelerum verteretur, quam crudelitas agitabat; alter fuit electus, vt esset *vas misericordie*, in quo Christus fidem, humilitatem, poenitentiam, diuinamque suam gratiam deposuit; ipso etiam ad gratiæ acceptationem cooperante; alter verò fuit in suis flagitijs, malitiæque relictus, tamquam *vas ire*, à Deo, ob culpam obstinationemque suam pertinacissimam reprobatum.

Duo hinc trahenda sunt documenta. Primum est, eos, qui à tentationibus victi percunt, culpam non Deo, sed sibi met ipsis

VIII.

Luc. 23. 39.

Athanasius
serm. contr.
omnes hære-
ses. luuon.
lib. 4. hist.
Euang.

Rom 9. 22.

IX.

atque

Osee. 13. 9.

attribuere oportere. Nam, si quidem ipsi eas vincere voluissent, nequaquam eis gratia sufficiens ad vincendum defuisset. Vnde merito, Osee teste, ait iustissimus Iudex: *Perditio tua Israel: tantummodo in me auxilium tuum*, quod est alterum documentum; scilicet, sicut vnusquisque culpa proprii arbitrij in agro, mola, leclove suorum flagitiorum relinquitur; ita, si inde assumatur, tamquam victor & cum triumpho in calum, id non suæ voluntati ac merito tribuere, sed diuinæ gratiæ adscribere debere, sine qua nulla voluntas potest tentationes superare, & per victoriã,

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

Phil. 4. 13.

1. Cor. 15. 10.

Ephes. 1. 4.

ad coronam gloriamque peruenire; cum qua *omnia potest*, in eo, qui cum confortat *Gratia Dei mecum* ait. Et si namque prima gratia purè gratis datur à Deo, qui nos non eligit ex præuisa sanctitate vsuque gratiæ, sed ex mero suo beneplacito; adeoque non quia homo est melior: tamen vt fiat bonus & melior, datur; vel sicut Apostolus loquitur, *vt essemus sancti*, vt gratia bene vtremur, & sanctificemur, nobis gratiam illam confert; cui consentire, vel dissentire, est in nostra potestate. Est enim firmum fundamentum, non suæ naturæ, non ingenio, non proprijs viribus, ac iudicio, non industriæ, sed diuinæ misericordiæ, prouidentia, meritis Christi; vocationi ceterisque muneribus à Deo acceptis, & gratiæ supernaturali inniti, quæ nostram imbecillitatem prauent, comitatur, excitat, & confortat, & subsequitur, vt perseueremus; sine qua æquè atque alij essemus imbecilles, æquè improbi, æquè succumberemus, atque alij qui, diuino auxilio spreto reiectoque, à malo demone tentationibusque; superantur, damnantur, æternum cruciantur. Quid ita? quia vocanti Deo non annuunt, diabolo obediunt; sui, viribus fidunt, sibi; ascribunt, quæ per diuinam aliquando gratiam sunt operati. Hinc sicut alij Ecclesiæ Doctores & lumina caelestes honores meruerunt, se se humiliantes; ita alij inflati scientiã, aut sibi de præterita sanctitate plaudentes, in profundum demersi sunt, quasi plumbum, etiam si prius columnæ cæli & Ecclesiæ viderentur, & annos plurimos sanctè pieque vixissent; vti Hosio, Lucifero Calaritano, Origeni, Tertulliano, & multis Religiosis contigit, qui non raro, à vocatione & Religione sua sanctissima; immò eti-

amã fide Catholica apostatarunt, alijs omnem in Religione sustinentibus vitæ austeritatem; vt appareret, multùm inter vinum & vappam interesse.

CAPVT LVII.

Alia complures justissima causa, ob quas equissimus totius Mundi Gubernator homines, etiam charissimos, tentari vexariq; permittit.

Cæuola olim dixit: *Et facere, & pati fortia, Romanorum est.* Nec Romanorum tantùm, sed præsertim omnium virorum magnorum. Ignotus esset Hercules, si fortia non & fecisset, & sustinisset. Iuno, dum in eum tot monstra immisit, clarum fecit. Non enim à segnitie atque otio, non à delicijs & voluptate, sed à duodecim laboribus suis celebratur. Igitur fortitudinis est pariter, & honoris palæstra, tentari. Sic enim offertur & certandi occasio, & vincendi, gloriamque consequendi ansa. Atque hoc ipsum Seneca spectaculum dignum appellat, ad quod respiciat intensus operi suo Deus, nempe *virum fortem cum mala fortuna compositum*, nihilque in terris habere pulchrius affirmat, si conuertere animum velit, quàm vt spectet Catonem, jam partibus non semel fractis, stantem, & nihilominus inter ruinas publicas erectum. Et qua re magis ille patientiæ Deus & solatii, in terris, gauderet, quàm militum suorum fortitudine, victorijsque contra Orcum & Mundum reportatis? Qua re alia magis lætaretur, cùm nullã magis laudetur? nullam magis amet? Eamdem ob causam, & illi, qui Deum impensè amant, nihil sitientiùs quærunt, quàm vt, pro nomine eius, contumeliam pati digni habeantur. Seruo enim fideli nihil est iucundius, quàm id præstare, ex quo iucunditatem capere & oblectari dominus suus possit. Neque id semel dumtaxat, sed in omni vita; immò & in ipsa morte ac tormentis. Hic ille est *fructus pacatissimæ iustitiæ*, quem exercitati in-

I.
Liuus dec. 1.
lib. 2.

Senec. lib. de
prouid. cap. 2.

Hebr. 12. 11.